

Названа вище реформа запровадила альтернативний мінімальний податок, який нараховується за ставкою 20 % замість трьох діючих ставок податку на прибуток корпорацій (15 %, 25 % і 34 %) до суми, яка складається із звичайного оподаткованого доходу, збільшеного на суму податкових пільг і половини суми перевищення доходу над оподатковуваним доходом з врахуванням податкових пільг. Банки також мають право пільгувати прибуток на суму, яка дорівнює відрахуванням у резерви по безнадійних боргах, але ця сума залежить від величини власного капіталу банку. Крім федерального податку, у різних штатах є податок штату на прибуток банку, його ставки різні. Найбільший цей податок у штаті Айова – 12 %, а найменший – у штаті Юта – 5 % [1, с. 24]. У деяких штатах замість податку на прибуток передбачено ліцензію, в інших розроблено спеціальні податки. Так, у штаті Техас банки сплачують податок на володіння нерухомістю, а також податок на акції банків.

У Німеччині податок на доходи корпорацій вилучається з балансового прибутку компанії, причому, ставка податку на нерозподілений прибуток – 50 %, а на прибуток, який направляється на виплату дивідендів – 36 % [1, с. 170]. Особливістю оподаткування банків у Німеччині є те, що відсотки, які отримані за надані кредити, податком на доходи корпорацій не оподатковуються.

Висновки. Отже, аналіз зарубіжного досвіду щодо оподаткування банківської діяльності дає змогу визначити такі головні висліди:

- банки доцільно звільняти від оподаткування їх прибутків, якщо ці прибутки направляються у вигляді прямих інвестицій у підприємства пріоритетних галузей;
- банкам доцільно надавати пільги з оподаткування їх прибутків, якщо вони інвестуються в інноваційні підприємства або направляються у довгострокове інвестиційне кредитування;
- необхідно застосовувати цілісну систему податкових інструментів, оскільки застосування тільки одного податкового стимулятора не зацікавить банки у нарощуванні кредитної, депозитної та інвестиційної діяльності.

Література

1. Тыртышный С.А. Зарубежный опыт налогообложения коммерческих банков// Финансы. – 1997, № 7. – С. 23-25.
2. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 р. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: www.zakon.rada.gov.ua
3. Литвиненко Я.В., Якушик І.Д. Податкові системи зарубіжних країн: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 208 с.
4. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навч. пос. – К.: МАУП, 2003. – 224 с.

УДК 658.9

*Доц. М.К. Колісник, канд. екон. наук;
магістр Г.В. Рубаха – НУ "Львівська політехніка"*

ЗБАЛАНСОВАНА СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто концепції впровадження та функціонування збалансованої системи показників, етапи впровадження збалансованої системи показників на підприємстві,

чинники, які можуть спричинити ризик неотримання запланованих результатів діяльності компанії при впровадженні на підприємстві збалансованої системи показників.

*Assoc. prof. M.K. Kolisnyk; master's degree H.V. Rubakha –
NU "L'vivs'ka Politekhnika"*

Balanced scorecard as the way of improving the effectiveness of enterprise activity management

In the given article the concepts of Balanced Scorecard introduction and operating are reviewed, the stages of Balanced Scorecard introduction in the enterprise, factors which may cause the risk of non-receiving planned results of the company activity during the Balanced Scorecard introduction are observed.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В усі часи менеджери зіштовхувалися з проблемою необхідності вивчення великого обсягу різноманітної інформації, яку потрібно використати в процесі прийняття рішень. Менеджери завжди хотіли вирішити проблему неструктурованого потоку інформації, найчастіше запізнілої, суперечливої й "нечитабельної". Зазвичай, концентрація на 20 % вагомій інформації забезпечує 80 % успіху управлінської діяльності (застосування відомого принципу Парето). Проте виникають питання, як з усього потоку інформації, що надходить до керівника, виділити ті 20 %, на основі яких він буде управляти своїм підприємством і як представити цю інформацію в стислій, зручній для сприйняття формі.

Сучасне підприємство потребує адекватної системи управління, яка забезпечить йому конкурентоспроможність і стійке положення на ринку. Впровадження збалансованої системи показників є одним з напрямків, що дасть змогу зробити вагомий внесок у підвищенні ефективності управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На початку 90-х років минулого століття два американські провідні менеджери – Девід Нортон і Роберт Каплан – запропонували світу бізнесу модель, яку вони назвали терміном "Balanced Scorecard" – "Збалансована система показників" (надалі – ЗСП). Цю модель вони розробляли з єдиною ціллю: виявити нові способи підвищення ефективності діяльності і досягнення цілей бізнесу.

Впровадженню збалансованої системи показників передувала низка досліджень багатьох економістів. Як наслідок, було розроблено набір показників для оцінки ефективності діяльності компанії. Розвиток цих показників наведено у наведеній нижче таблиці [4].

Д. Нортон і Р. Каплан закладали у свою систему модель розроблення збалансованої стратегії компанії й переведення стратегії на операційний рівень діяльності. Однак вони не претендували на те, що запропонована ними система із чотирьох координат ("Фінанси", "Маркетинг", "Персонал", "Внутрішні процеси") повністю опише весь бізнес-простір. Вони лише вказали на те, що система виміру, гідна сучасної компанії, повинна містити в собі, принаймні, 4 зазначені виміри.

Результатом впровадження ЗСП Р. Каплан і Д. Нортон бачать створення організації, орієнтованої на виконання стратегії [1]. З появою такої систе-

ми компанії дістали можливість відстежувати не лише фінансові результати, але й створення умов для майбутнього зростання [2]. Відповідно до дослідження, що лягло в основу методики системи збалансованих показників, у більшості випадків, коли реалізація стратегій не принесла очікуваних результатів, причиною невдач була погана реалізація самих стратегій, (за даними досліджень [3], ця більшість становить до 70 % від всіх невдалих реалізацій).

Табл. Розвиток показників ефективності діяльності компанії

1920-і роки	Модель Дюпона (Du Pont Model); Рентабельність інвестицій (ROI)
1970-і роки	Чистий прибуток на одну акцію (EPS); Коефіцієнт співвідношення ціни акції і чистого прибутку (P/E)
1980-і роки	Коефіцієнт співвідношення ринкової і балансової вартості акцій (M/B); Рентабельність акціонерного капіталу (ROE); Рентабельність чистих активів (RONA); Грошовий потік (Cash Flow)
1990-і роки	Економічна додана вартість (EVA); Прибуток до виплати відсотків, податків і дивідендів (EBITDA); Збалансована система показників (Balanced Scorecard -BSC); Показник сукупної акціонерної дохідності (TSR); Грошовий потік прибутку на інвестований капітал (CFROI)

Формулювання цілей роботи. Невід'ємною частиною успішного функціонування підприємства на ринку є впровадження передових, прогресивних технологій. Новизною для підприємств є впровадження збалансованої системи показників. З появою такої системи компанії дістали можливість відстежувати не лише фінансові результати, але й створити умови для майбутнього зростання.

Виклад основного матеріалу. Використання в процесі прийняття рішень не тільки фінансової інформації, а й інформації про ситуацію на ринку, інформації про час, вартість і якість виконуваних в компанії процесів, також інформації про працівників становить реалізацію ідеї "збалансування".

Збалансована система показників (надалі – ЗСП) дає можливість оцінити ці чинники і відкриває нові можливості для управління корпоративною стратегією. Оскільки за її відсутності українські підприємства не в змозі ефективно функціонувати в конкурентному середовищі, то важливим рішенням для більшості компаній буде розроблення і впровадження ЗСП.

Збалансована система показників – це система стратегічного управління організацією на основі вимірювання і оцінки її ефективності по набору показників, підібраних таким чином, щоб врахувати всі істотні (з точки зору стратегії) аспекти її діяльності (фінансові, виробничі, маркетингові).

Головними чинниками успішного впровадження збалансованої системи показників є такі: по-перше, здійснення змін організаційно-психологічного характеру у компанії під ініціативним керівництвом її перших осіб. По-друге, постійні зусилля, спрямовані на реалізацію стратегії і цілей компанії. По-третє, єдність у реалізації стратегії. Процес впровадження ЗСП складається із двох основних етапів, перший з яких є підготовчим, а другий – безперервним циклічним процесом розгортання й доопрацювання системи [5].

Етап 1. До числа завдань першого етапу впровадження ставляться: підготовка компанії і її персоналу до змін, навчання співробітників, проведення необхідної реорганізації й впровадження програмного забезпечення для підтримки ЗСП.

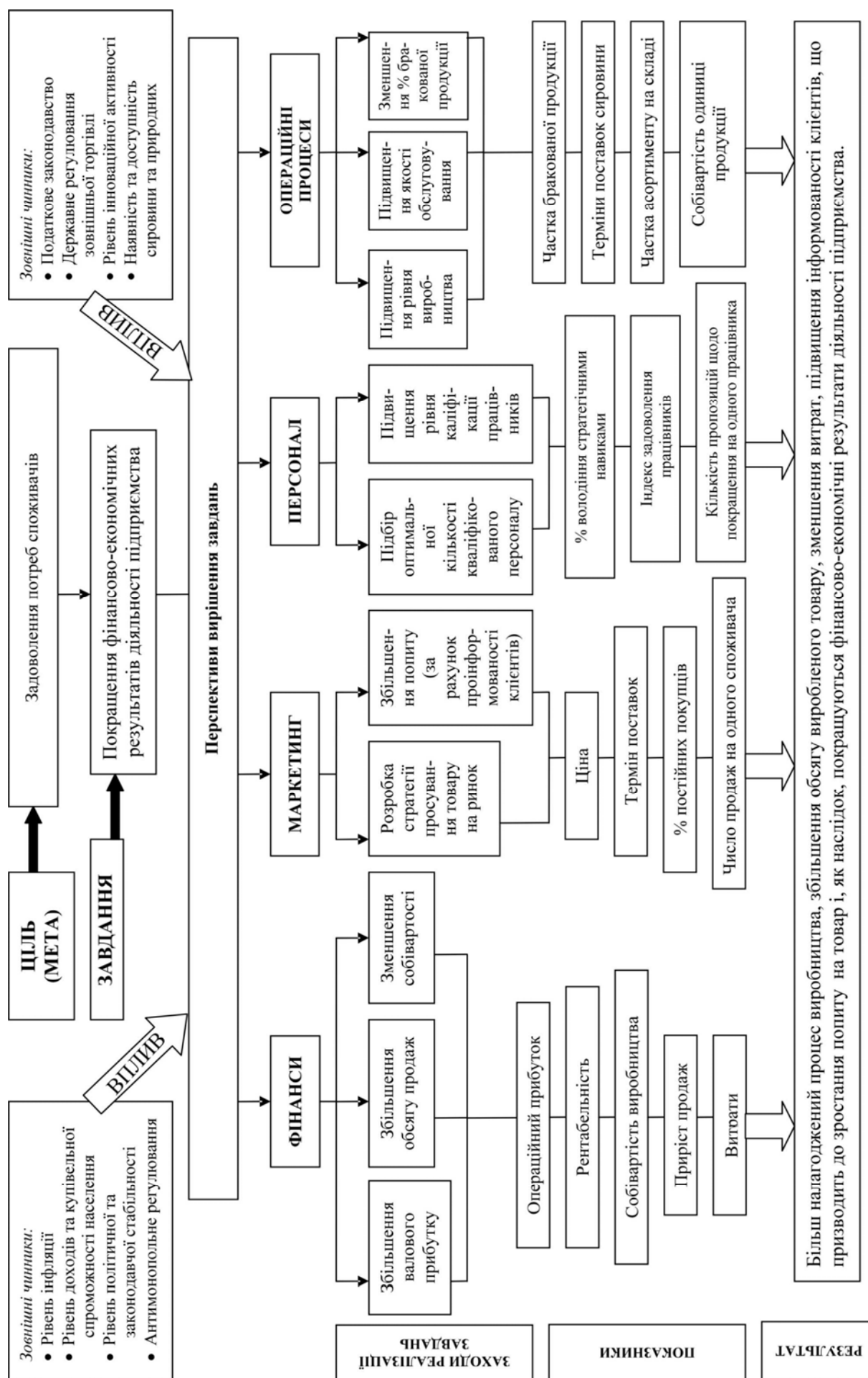

Рис. 1. Пропонований варіант щодо впровадження збалансованої системи показників на підприємстві

Етап 2. Другим, не менш важливим етапом є побудова структурованої системи показників, що дає змогу об'єктивно оцінювати результати робіт, визначати слабкі місця організації й усувати їх.

У вдосконаленій методології впровадження збалансованої системи показників для планування ефективного функціонування підприємства в перспективі "Фінанси" потрібно проводити комплексний фінансовий аналіз, який використовується власниками для обґрунтування рішень стратегічного характеру, менеджерами підприємств – для інформаційного забезпечення потреб оперативного фінансового планування.

В перспективі "Маркетинг" на підприємстві важливо проводити стратегічний маркетинговий аналіз, моніторинг середовища, маркетингові дослідження. В перспективі "Персонал" потрібно проводити кадровий аналіз, а в перспективі "Операційні процеси" необхідно провести операційний аналіз. При впровадженні ЗСП необхідно враховувати вплив чинників макросередовища (рівень інфляції, рівень доходів та купівельної спроможності населення, рівень політичної та законодавчої стабільності, податкове законодавство).

Ефективне функціонування збалансованої системи показників безпосередньо залежить від того, наскільки успішним буде процес її впровадження. Стратегічні цілі організації, завдання, заходи для виконання мети, вимірювані показники досягнення стратегічних цілей наводяться в карті впровадження збалансованої системи показників. Крім цього, ми пропонуємо при впровадженні ЗСП враховувати вплив чинників макросередовища (рис. 1).

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямку є такими. В сучасних умовах розвитку ринкової економіки функціонування кожного підприємства здійснюється в конкурентному середовищі. Будь-яке підприємство прагне утримувати контроль на ринку, бути першим серед конкурентів. Досягнути цього допоможе впровадження збалансованої системи показників на підприємстві, яка містить у собі як фінансові показники оцінки результатів діяльності, так і враховує важливість показників нефінансового характеру.

Використання в процесі прийняття рішень не тільки фінансової інформації, а й інформації про ситуацію на ринку, інформації про час, вартість і якість виконуваних в компанії процесів, також інформації про працівників становить реалізацію ідеї "збалансування". Збалансована система показників дає можливість оцінити ці чинники і відкриває нові можливості для управління корпоративною стратегією. Оскільки за її відсутності українські підприємства не в змозі ефективно функціонувати в конкурентному середовищі. Тому важливим рішенням для більшості компаній буде розроблення і впровадження збалансованої системи показників.

Таким чином, в подальших дослідженнях увагу потрібно зосередити на процесі структурної розроблення та ефективного впровадженні збалансованої системи показників.

Література

1. Каплан Р., Нортон Д. Збалансована система показників. – М.: Олімп Бізнес, 2003. – 446 с.
2. Бізнес-видання "Management e-update". – Львів. – 19 травня 2006 р. – С. 7.

3. Репин В.В., Елиферов В.Г. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов. – М.: РИА "Стандарты и качество", 2004. – 343 с.
4. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: www.balancedscorecard.ru.
5. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: www.bsc.org.ua.

УДК 338.14:330.15/133/138:504.05 Доц. М.І. Бублик, канд. фіз.-мат. наук –
Львівський ДІНТіУ ім. Вячеслава Чорновола

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЗБИТКІВ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Проаналізовано особливості економічної оцінки збитків від надзвичайних ситуацій, які виникають у лісовому господарстві. Досліджено існуючі теоретичні засади оцінки збитків, завданих техногенними катастрофами. Запропоновано комплексний методичний підхід до оцінки збитків, завданих лісовому господарству на прикладі аварії на ЧАЕС.

Ключові слова: збитки, економічна оцінка втрат, лісове господарство, Чорнобильська катастрофа.

Assoc. prof. M.I. Bublyk – L'viv state institute of the newest technologies and management after Vyacheslava Chornovola

Features of losses estimation from extraordinary situations in forestry

The features of economic evaluation of losses from extraordinary situations, which arise up in forestry, are analysed in work. Probed existent theoretical principles of losses estimation, inflicted by technological catastrophes. Complex methodical approach is offered to the losses estimation, inflicted to forestry on the example of failure on Chernobil' Nuclear Station.

Keywords: losses, economic evaluation of losses, forestry, Chernobil'ska catastrophe.

Постановка проблеми. Характерною особливістю сучасного етапу розвитку науково-технічного прогресу є проблема безпеки населення і навколишнього природного середовища (НПС). У рамках стратегії сталого розвитку на сьогодні актуальною є проблема формування комплексу основних методологічних та практичних підходів до оцінки збитків від надзвичайних ситуацій (НС) природного та техногенного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методики оцінки економічних збитків широко застосовують на практиці, хоча при цьому найбільшу складність становить визначення міждисциплінарних типів збитку. У цій сфері розглядається взаємодія економічних і екологічних показників, тобто зміна економічних показників внаслідок зміни екологічних параметрів середовища [1].

Негативний вплив господарської діяльності на НПС з точки зору економічної оцінки цих наслідків вперше досліджено лише в кінці 70-х років ХХ ст. у роботах науковців Т.С. Хачатурова, О.Ф. Балацького, К.Г. Гофмана. Вагомий внесок у розвиток теорії економічного збитку належить О.Ф. Балацькому [2], який запропонував трактувати економічний збиток як фактичні або можливі збитки, які заподіяні народному господарству забрудненням середовища, або додаткові витрати на компенсацію цих збитків.